

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3409/2021. (X. 15.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.400/2017/6. sorszámú részítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó önkormányzat jogi képviselővel eljárva (Oppenheim Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Mucsányi Zoltán) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.400/2017/6. számú részítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az álláspontja szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését (az indokolt bírói döntéshez való jogot).
- [2] 1.1. Az indítványozó előadása, valamint a bírósági ítéletekben megállapított tényállás szerint az indítványozó (a későbbi per felperese) – közbeszerzési eljárás lefolytatását követően – 2015. január 10-én kivitelezési szerződést kötött egy szálloda (szállodaépület, fürdőépület, összekötő folyosó) építésére. A szerződés szerint az indítványozónak különösen fontos érdeke fűződött a szerződött határidőben (300 napon belüli, 2015. november 6-ig) történő teljesítéshez, amennyiben ugyanis a beruházás 2015. december 31-ig nem valósul meg, úgy az indítványozó elveszíti a vissza nem térítendő uniós támogatás egy részét. A felek 2015. december 17-én a szálloda kivitelezéséhez kapcsolódóan – közbeszerzési eljárás lefolytatását követően – további két kivitelezési szerződést kötöttek (ezek tárgya a gyógyfürdő fejlesztése és a szálláshely bővítését kiegészítő beruházásainak a kivitelezése volt). Mindhárom szerződéshez azonos tartalmú teljesítési biztosítékot kötöttek ki a felek.
- [3] 2016. július 25-én a felek képviselői a három szerződés alapján megvalósított építmények műszaki átadás-átvételi eljárásának lezárása, valamint a szerződések teljesítéshez szükséges dokumentumok indítványozó részére történő átadása céljából tárgyalást tartottak. A tárgyaláson a felperest képviselő polgármester a teljesítés igazoló jegyzőkönyvet aláírta, azzal, hogy a teljesítés dátuma 2016. július 25. napja, így a vállalkozó jogosult lett a végszámla benyújtására és az átadott építmény teljes egészében az indítványozó tulajdonába került. Az indítványozó az elkészült épületekre 2016. augusztus 4-én, illetve 15-én használatbavételi engedélyt kapott, a szálloda pedig 2016. július 25-től kezdően ténylegesen üzemelt.
- [4] A tárgyalás napján az indítványozó – a vállalkozó értesítése nélkül – levélben hívta a három szerződésben szereplő bankgaranciát mint teljesítési biztosítékot, mivel álláspontja szerint a vállalkozás nem szerződésszerűen teljesített, mivel (nyolc hónapnyi) késedelembe esett. Mindeközben az indítványozó 2016. július 14-én keresetet terjesztett elő a vállalkozóval szemben a késedelmes és hibás teljesítés miatt kötbér és az azt meghaladó kárai megtérítése iránt.
- [5] 1.2. Az első fokon eljáró Zalaegerszegi Törvényszék 4.G.40.044/2016/27. számú részítéletében elbírálta az alperes vállalkozó viszontkeresetét, amely a felperes indítványozó által levélben hívott teljesítési biztosítékok (bankgarancia) visszafizetésére irányult. Az alperes arra hivatkozott, hogy az indítványozó felperes a létesítmény átvételét – tehát a teljesítést – követően hívta le a bankgaranciát, emiatt a levélben történő hívás ellentétes volt a szerződéssel.
- [6] Ezzel szemben az indítványozó a viszontkereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a bankgarancia a szerződésszerű teljesítés biztosítója volt. Az indítványozó nem vitatta, hogy a létesítményt átvette, ugyanakkor arra hivatkozott, hogy az alperes vállalkozó hibásan és késedelmesen, azaz nem szerződésszerűen teljesített, így véleménye szerint jogszerűen hívta le a bankgaranciákat. Összegezve a felek álláspontját, az alperes szerint a teljesítési biztosíték csak a teljesítés elmaradását biztosította, míg a felperes szerint azt igénybe vehette bármilyen szerződésszegő magatartás esetén.

- [7] A törvényszék megállapította, hogy a felek közötti szerződés (1.2. pontja) rögzítette, hogy a közbeszerzési eljárást megindító felhívás, a közbeszerzési dokumentáció, az eljárás során keletkezett iratanyag és a vállalkozó (a későbbi per alperese) ajánlata is a kivitelezési szerződés részét képezik. A felek a szerződésben (IX.1. pont) a nettó szerződéses ár 5%-ának megfelelő teljesítési biztosítékot kötöttek ki, azzal, hogy annak a sikeres műszaki átadás-átvétel időpontjáig hatályban kell maradnia. A szerződés IV.4. pontjában a felek a rögzítették, hogy az indítványozónak különösen fontos érdeke fűződik a szerződésszerű teljesítéshez. A 60 napot meghaladó, felróható kivitelezői késedelem esetében ezért az indítványozó jogosult volt a szerződéstől való elállásra, illetőleg a felmondásra, valamint arra, hogy elállás vagy felmondás esetén az építési munkát más vállalkozóval az alperes költségére befejeztesse, a teljesítési biztosíték összegét lehívja és az esetleges többletköltségeket, illetve kárát érvényesítse az alperessel szemben. A szerződés IX. pont 2., 3., 4. és 5. pontjaiban a felek késedelmi kötbért, hibás teljesítési kötbér, jótállási biztosíték és – feltételesen – előleg-visszafizetési biztosíték kikötéséről rendelkeztek.
- [8] A törvényszék álláspontja szerint a szerződés fenti rendelkezéseinek értelmezésekor figyelemmel kellett lenni a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: régi Kbt.) rendelkezéseire is, tekintettel arra, hogy annak megkötésére közbeszerzési eljárást követően került sor. A közbeszerzési eljárás ugyanis korlátozza a szerződési szabadságot, így meghatározza a lehetséges biztosítéki formák körét és mértékét, ennek oka, hogy a közbeszerzés jogintézménye közjogi elemeket is tartalmaz. A bíróság a szabályozás jellegéből és a közbeszerzési eljárás alapelveiből (egyértelműség, átláthatóság) kiindulva nem tudta elfogadni az indítványozó érvelését, miszerint a teljesítési biztosíték bármely szerződésszegés esetén igénybe vehető. A szerződés ugyanis kimerítően szabályozta, hogy az azt megerősítő és biztosító mellékkötelezettségek milyen események bekövetkeztekor érvényesíthetőek, kivéve a teljesítési biztosítékot. Ennek funkcióját a szerződés egyéb rendelkezéseiből és a közbeszerzési eljárás dokumentációjából kiindulva lehet megállapítani. A szerződés IV.4. pontjában szabályozott elállás és felmondás – az indítványozó által is elismerten – lehetőséget biztosított a teljesítési biztosíték érvényesítésére. A törvényszék szerint a régi Kbt.-ből is az következett, hogy a teljesítés kifejezés értelme nem más, mint a mű (jelen esetben az építmény) rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban való elkészülte és a teljesítési biztosíték csak ezt biztosítja, de nem vehető igénybe a hibás vagy késedelmes teljesítés esetén. Ez következik a szerződési biztosítékok rendszeréből is, amelyek ezen értelmezés mellett fedik le a szerződésszegő magatartásokat.
- [9] A törvényszék mindezek alapján a viszontkeresetnek helyt adott, és arra kötelezte az indítványozót, hogy a lehívott bankgarancia összegét kártérítés címén fizesse meg az alperesnek.
- [10] 1.3. A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla Gf.IV.40.006/2017/6. számú részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét – más indokok alapján – helybenhagyta. Az ítéltábla egyetértett azzal, hogy az indítványozónak vissza kell fizetnie a lehívott összeget, azonban nem kártérítés, hanem jogalap nélküli gazdagodás jogcímén. Az ítéltábla szerint a jogvita alapkérdése ugyanis nem az volt, hogy jogszerűen hívta-e le az indítványozó a bankgaranciát, hanem az, hogy jogszerűen tartotta-e vissza a lehívott pénzüsszeget, azaz volt-e olyan követelése az alperessel szemben, amelynek biztosítására szolgált a lehívott összeg. A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontját, amely szerint a teljesítési biztosíték lehívására jogszerűen – a szerződés rendelkezései és a közbeszerzési dokumentáció alapján – csak a teljesítés elmaradása esetén (szerződés IV.4. és IX.1. pontjai) kerülhetett sor.
- [11] 1.4. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a jogerős részítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria szerint abban kellett állást foglalnia, hogy a szerződés IX.1. pontjában szabályozott teljesítési garancia mit biztosított. Álláspontja szerint az ajánlati dokumentáció és a bankgarancia szövege szerint a szerződésszerű teljesítés elmaradásával kapcsolatos igények biztosítékaként szolgált. A felek viszonyában a teljesítési garancia, mint arra az első és másodfokú bíróság helyesen rámutatott, azt az esetet biztosította, amikor az indítványozó az alperes jelentős, 60 napot meghaladó késedelmére tekintettel elállási, illetve felmondási jogával él. A teljesítési garancia – az adott ügyben – tehát nem valamennyi szerződésszegő magatartásból eredő indítványozói igény kielégítésének biztosítéka volt, hanem azt kívánta biztosítani, hogy a kivitelezési szerződés tárgya rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban elkészüljön, átadható-átvehető legyen.

- [12] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a bíróságok megsértették az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való joga részelemét, az indokolt bírói döntéshez való jogot.
- [13] Álláspontja szerint egyrészt a bíróságok csak formálisan tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, azaz a tények és a következtetések közötti logikai kapcsolatot a bíróságok részítéletei nem tartalmazzák, másrészt az indítványozó bizonyítási indítványait teljesen figyelmen kívül hagyták, harmadrészt az alkalmazott jogintézmény (jogalap nélküli gazdagodás) indokoltságát nem támasztották alá. Az indítványozó azt is kifogásolta, hogy a bíróságok indokolás nélkül figyelmen kívül hagyták a jogági dogmatikai szabályait, így a szerződés szerű teljesítés fogalmát. Hiányolta, továbbá, hogy miközben rögzítésre került, hogy a szerződés rendelkezései együttesen értelmezendők a közbeszerzési eljárás dokumentumaival, a bíróságok ennek ellenére nem tárták fel a felek szerződéskötési akaratát és nem indokolták, hogy miért azzal ellentétes következtetéseket vontak le a fenti dokumentumokból. Véleménye szerint annak indokolásával is adósak maradtak a bíróságok, hogy miért szűkítették le a teljesítési garancia lehívásának lehetőségét a 60 napon túli késedelem miatti elállás, illetve felmondás esetére. Mindezek alapján az indítványozó kérte a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.400/2017/6. sor számú részítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az Abtv. 27. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A fentiek alapján Lenti Város Önkormányzatát mint közhatalmat gyakorló szervezetet az Abtv. 27. §-a alapján megilleti az indítványozói jogosultság. Tekintettel arra, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban támadott bírói döntések alapjául szolgáló polgári peres eljárásban felperes volt, így érintettsége megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette. A határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt határozottság követelményének is.
- [15] 3.1. Az Abtv. 29. §-a befogadhatóság további feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmével összefüggésben állította.
- [16] 3.2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d)* pontja alapján a testület felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját, „az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [17] 3.3. Az indokolási kötelezettség állított sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit

kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság azt nem vizsgálhatja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, hanem csupán azt értékelheti, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálta-e és ennek értékeléséről a döntésében számot adott-e. Az indokolt bírói döntéshez való jog azt a kötelezettséget támasztja az eljáró bírósággal szemben, hogy az indokolás az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre terjedjen ki {3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.

- [18] Az Alkotmánybíróság az indokolt bírói döntéshez fűződő joghoz kapcsolódó gyakorlatát a konkrét ügyre vonatkoztatva a következőket állapította meg. A jogerős döntés álláspontját részletesen indokolva számot adott az indítványozó által vitatott körben a mérlegelési szempontokról és azok értékeléséről. A Kúria a felülvizsgálati kérelem kereteihez kötve kellő részletezettséggel értékelte az ott felhozott szempontokat, s ezek alapján jutott arra a következtetésre, hogy a jogerős döntést hatályában fenntartja. Az indítványozó az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmére hivatkozással valójában azt kifogásolta, hogy a bíróság jogi álláspontja eltért az ő álláspontjától a tekintetben, hogy a perben vizsgált szerződésben szabályozott teljesítési biztosíték csak a teljesítés elmaradását biztosította vagy azt igénybe vehető volt bármilyen szerződésszegő magatartás esetén. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vélt sérelmén keresztül a vele szemben hozott bírói döntések törvényességi és nem alkotmányossági kritikáját fogalmazta meg. Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panaszban rögzített érvek nem alkalmasak arra, hogy a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét felvessék vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést megalapozzanak.
- [19] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek, ezért nem fogadható be. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2021. szeptember 28.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1832/2017.

